

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра іноземних мов факультету міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.21 Теорія і практика перекладу

напрямів підготовки

6.030201 Міжнародні відносини

6.030202 Міжнародне право

6.030203 Міжнародні економічні відносини

6.030204 Міжнародна інформація

6.030205 Країнознавство

6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностей

291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

292 Міжнародні економічні відносини

293 Міжнародне право

Львів 2017

Теорія і практика перекладу. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів

за напрямами підготовки 6.030201 Міжнародні відносини, 6.030202 Міжнародне право, 6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація, 6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностями 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 293 Міжнародне право

Розробники: доц. Бик І. С., доц. Кам'янець В. М., ас. Рабош Г. М., ас. Толочко О. Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин

Протокол № 6 від 30 серпня 2017 р.

Завідувач кафедрою _____ доц. І. С. Бик

Схвалено Вченою радою факультету міжнародних відносин

Протокол № 1 від 25 вересня 2017 р.

Голова _____ проф. М. З. Мальський

© Бик І. С., Кам'янець В. М., Рабош Г. М.,
Толочко О. Я., 2017

Витяг з навчальних планів

напрямів підготовки

**6.030201 Міжнародні відносини, 6.030202 Міжнародне право,
6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація,
6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес**

та спеціальностей

**291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії,
292 Міжнародні економічні відносини,
293 Міжнародне право**

Теорія і практика перекладу

Форма навчання	Освітній ступінь	Курс	Семестр	Кредити	Загальний обсяг годин	Всього аудиторних годин	у тому числі (год.):			Самостійно робота (год.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
							Лекції	Лабораторні	Практичні			
Денна	Бакалавр	III	V	3	90	48	16		32	42		
			VI	3	90	64	16		48	26		+
		IV	VII	3	90	48			48	42		
			VIII	2	60	50			50	10		+
Разом				11	330	210	32		178	120		
Денна	Магістр	I	I	3		32			32	58		
			II	2		48			48	12	+	
Разом				5		80			80	70		

Мета та завдання курсу

Завданням курсу „Теорія і практика перекладу” на факультеті міжнародних відносин є вивчення закономірностей виникнення, розвитку і функціонування перекладу в суспільстві. Курс покликаний сформувати навички та вміння, необхідні перекладачу соціально-політичних текстів. Він також переслідує мету визначити особливості мистецтва перекладу, основні принципи та методи перекладацької роботи, вимоги, що висуваються до рівноцінного оригіналові перекладу. У процесі вивчення курсу теорії і практики перекладу студенти закріплюють свій загальноосвітній та культурний рівень і кругозір.

Курс теорії і практики перекладу вивчається на факультеті міжнародних відносин після дворічного вивчення студентами курсу першої іноземної мови (400 аудиторних годин) і ґрунтується на отриманих при цьому знаннях, а також на знаннях та практичних навичках, набутих у процесі вивчення практичного курсу ділової української мови. Кінцевою метою курсу є вироблення вміння та навичок у галузі практики перекладу, а також редагування та критики перекладу публіцистичних текстів.

Основною формою вивчення курсу теорії і практики перекладу є лекції та практичні заняття. Закріплення і практичне застосування теоретичних положень та практичних навичок відбувається під час виконання домашніх завдань, мовної практики та самостійної творчої роботи студентів. Курс завершується державним письмовим іспитом.

Основна мета вивчення курсу «Теорія і практика перекладу» на факультеті міжнародних відносин полягає у набутті студентами базових теоретичних знань з теорії перекладу, практичних навичок письмового перекладу спеціальної літератури у відповідній області, а також практичних навичок усного перекладу.

Завдання курсу «Теорія і практика перекладу» полягає у навчанні практичних навичок та прийомів перекладу, їх розвитку, поглибленні та удосконаленні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ✓ основні перекладознавчі поняття та категорії.
- ✓ ключові поняття галузей мовознавства, що пов'язані з теорією та практикою перекладу.
- ✓ особливості процесу перекладу: стадії та моделі перекладу.
- ✓ перекладацькі трансформації та їх застосування у процесі перекладу.

вміти:

- ✓ проаналізувати текст оригіналу, виявити проблемні аспекти у його відтворенні цільовою мовою з урахуванням особливостей зіставлюваних мов та жанрової специфіки тексту.
- ✓ застосовувати дослівний переклад як проміжну стадію у процесі відтворення тексту цільовою мовою.
- ✓ застосовувати перекладацькі трансформації на різних мовних рівнях.
- ✓ здійснити редагування тексту перекладу, його прагматичну адаптацію.

Оцінювання знань студента

здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю.

Теми лекцій

Тема 1. Переклад як акт міжмовної комунікації. Теорія перекладу. Коротка історія перекладу. Роль перекладу в житті сучасного суспільства. Переклад як вид комунікації. Вимоги до перекладача. Предмет науки про переклад. Моделі перекладу. Загальна теорія перекладу.

Тема 2. Види перекладу. Принципи класифікації перекладу. Машинний переклад, його переваги і недоліки. Усний переклад: синхронний переклад і послідовний переклад. Письмовий переклад: художній переклад і спеціальний переклад. Спеціальні теорії перекладу.

Тема 3. Адекватність перекладу. Точність перекладу і адекватність перекладу. Способи та засоби досягнення адекватного перекладу. Роль контексту, ситуації та фонові інформації у досягненні адекватності перекладу. Дослівний переклад. Калькування. Буквальний переклад, види буквализмів.

Тема 4. Структура речень та порядок слів під час перекладу. Порядок слів у реченні в англійській та українській мовах. Роль порядку слів у досягненні адекватності перекладу. Розчленування речень, види розчленування. Об'єднання речень. Пропуски та додавання під час перекладу.

Тема 5. Типи відповідників під час перекладу. Словникові та оказіональні відповідники. Еквіваленти. Аналоги, синоніми та їх види. Описовий переклад. Контекстуальні заміни: конкретизація, узагальнення, логічний розвиток понять, антонімічний переклад, компенсація втрат. Транскодування: транскрипція і транслітерація.

Тема 6. Переклад інтернаціоналізмів. Визначення інтернаціоналізмів. Справжні інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізми. Класифікація

інтернаціоналізмів з погляду їхнього перекладу. "Фальшиві друзі перекладача".

Тема 7. Переклад реалій. Визначення та особливості реалій як одиниць перекладу. Класифікація реалій. Способи передання реалій: транскодування, калькування, семантичний неологізм, приблизний переклад, контекстуальний переклад. Чинники, що впливають на вибір способу передання реалій під час перекладу. Особливості передання явищ, які по-різному описані в мовах оригіналу і перекладу.

Тема 8. Передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Способи передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Транслітерація, стандарти транслітерації. Транскрипція. Змішане та адаптивне транскодування. Роль традиції у виборі способу передання власних імен та географічних назв у перекладі. Особливості передання деяких власних імен та географічних назв.

Тема 9. Переклад словосполучень. Сполучуваність слів. Вплив сполучуваності слів на переклад словосполучень. Вільні слвоосполучення. Особливості атрибутивних словосполучень в англійській мові. Переклад атрибутивних груп. Фразелогічні одиниці. Класифікація фразеологічних одиниць. Етапи перекладу фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів з погляду перекладу. Особливості перекладу фразеологізмів.

Тема 10. Граматичні питання перекладу. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу. Категорія числа. Категорія роду. Категорія особи. Категорія часу і виду. Категорія стану. Синтаксичні комплекси.

Теми практичних занять

V семестр

- Предмет теорії перекладу.** Сутність процесу перекладу як міжмовної комунікації, Переклад як трансформація. Загальна та часткова теорії перекладу їх значення для перекладача. Зв'язок перекладознавства з лінгвістичними (семантика, граматика, стилістика, контрактивна лінгвістика та ін.) та нелінгвістичними (психологія, культурологія, інформатика та ін.) дисциплінами. Ключові мовознавчі та перекладознавчі поняття. Види перекладу. Процес перекладу як об'єкт дослідження. Переклад та прагматика.
- Еквівалентність у перекладі. Рівні еквівалентності. Типи еквівалентів. Контекст та його типи». Поняття еквівалентності у перекладі.
Переклад каузативних конструкцій *faire + infinitif*.
Вживання виразів з *autant*. Вираз, який вживають у фахових текстах: *pour autant que + Subjonctif* – синонім *en cas que* = *за умови, при умові*.
Конструкція *tout + gerondif*.

Прикметник *seul* в обмежувальній конструкції та його переклад. Особливості вживання *infinitif passé* у фахових текстах та у мові преси.

Терміни: *s'étendre, s'élargir à, expansion, élargissement, extension* та їх вживання в економічній термінології.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

3. Переклад складного сполучника *quitte à* та його вживання у фахових текстах.

Вживання виразу *avoir beau + infinitif* у фахових текстах.

Переклад внутрішньомовних запозичень.

Продуктивна модель словотворення дієслів від французьких прикметників з допомогою суфікса *-iser (finaliser, fragiliser)*. Їх синоніми: *rendre fragile, précaire, conférer un caractère mondial, finaliser*.

Трансформації речень, які вимагають заміни дієслова. Вживання синонімів у фахових текстах кон'юнктурного характеру.

Вирази: *on ne saurait + infinitif; on ne saurait trop + infinitif* у фахових текстах та їх переклад на українську мову.

Неперехідне дієслово *peser lourd* та його український еквівалент. Сміслове значення виразу *venir + infinitif*.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

4. Особливості перекладу текстів, що належать до різних стилів та жанрів.

Поняття про види перекладу та жанри тексту. Художній переклад його особливості та підвиди. Інформативний переклад та його підвиди (науково-технічний, публіцистичний, суспільно-політичний, переклад у сфері ЗМІ). Усний переклад його види та особливості. Послідовний та синхронний переклад.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

5. Лексичні проблеми перекладу. Переклад власних назв та географічних термінів, назв компаній та періодичних видань. Транскрипція і транслітерація, калькування, «змішане транскодування». Складні прикметники, утворені від географічних назв.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

VI семестр

1. Переклад термінів, неологізмів, лексем-інтернаціоналізмів. Переклад аббревіатур. Транскрипція і транслітерація, калькування, описовий переклад його особливості. Особливості перекладу термінів та аббревіатур. Розгорнутий переклад аббревіатур. Англійські аббревіатури у французькій мові.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

2. "Фальшиві друзі перекладача" як проблема перекладу. Поняття про омоніми. Міжмовні омоніми та псевдоінтернаціоналізми. Стійкі словосполучення у французькій фаховій лексиці (ідіоми, крилаті вислови, архаїзми, професійні вирази та їх функціонування у фахових текстах).

Аналіз перекладів вправ і текстів.

3. Ситуативний еквівалент. Змістовий еквівалент. Формальний еквівалент. Типи перекладацьких еквівалентів. Багатозначність та омонімія термінів, які перекладають. Аналіз перекладів вправ і текстів.

4. Дієслово *recourir, faire appel à* та його вживання.

Вирази *par le biais de, par l'intermédiaire de* та їх застосування при перекладі на французьку мову.

Конструкція *entendre + infinitif*, вживана як еквівалент *futur proche*.

Вираз *se heurter à* та особливості вживання у фахових французьких текстах.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

5. Переклад фразеологічних одиниць та вільних словосполучень. Фразеологізми у лексичній системі мови. Ідіоматичність фразеологічних одиниць. Класифікація фразеологічних одиниць. Способи перекладу фразеологізмів.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

6. Метонімічні позначення.

Вирази зі словом *fonction*, їх переклад.

Вживання словосполучень *sous peine de, sinon, en revanche* та особливості їх перекладу у фаховій літературі.

Вирази зі словом *coup* у фахових текстах. Вживання виразу *à coup de, sous le coup de* в економічних та політичних текстах.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

VII семестр

1. Особливості морфології і синтаксичних зв'язків слова. Синонімічні серії та варіантність при перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.

2. Вираження кількісних співвідношень.

Обмежувальна конструкція *rien que*.

Французькі іменники в прийменниковій конструкції. Іменник в прикладці.

Вираз *avoir beau + infinitif* та прикметник *beau, bel(l)e + substantif* у фахових текстах.

Опрацювання фахової лексики. Аналіз перекладів вправ і текстів.

3. Особливості перекладу еквівалентних граматичних форм: інфінітиви, часові форми.

Конструкції у пасивному стані, порядок слів у реченні.

Переклад латинізмів та грецьких термінів.

Вираз *jusqu'a + infinitif*. Еквіваленти.

Вживання *Conditionnel de presse*. Особливості перекладу дієслова *savoir* в *Conditionnel présent*.

Конструкція *on ne saurait + infinitif* та *on ne saurait trop + infinitif* та особливості їх вживання.

Вираз *ne pas être (aller) sans + infinitif (nom)*.

Еквіваленти французьких прислівників, які починаються зі слів: *стосовно, на предмет*.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

4. Граматичні трансформації. Розходження в області морфології та синтаксису. Змістовий центр речення. Аналіз перекладів вправ і текстів.

5. Значення слова. Використання слова в прямому та переносному значенні. Самостійні та службові значення слів.

Заміна слова словосполученням.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

6. Вживання *Conditionnel* та *Subjonctif* після слово-сполучень *en cas que* і *au cas où*.

Елементи стилістичного аналізу. Метафоричні порівняння, перифраза, іронія.

Сполучникова конструкція з умовно-уступальним значенням *pour peu que + Subjonctif*.

Вживання конструкції *passé composé, futur simple + vite, tôt + прийменник de + дієслово* та її переклад на українську мову.

Необхідність стилістичної транспозиції при українсько-французьких перекладах.

Аналіз перекладів вправ і текстів.

7. Стилiстичнi особливостi газетних матерiалiв. Широке вживання клiше, стiйких виразiв в дiловодствi. Крилатi вирази, ремiнiсценцiї. Лексичнi особливостi фахових текстiв. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
8. Безсполучникове та сполучникове з'єднання. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
9. Вирази *il est acquis, il est notoire que, il est couru* як приєднувальнi вирази у фаховiй лiтературi. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
10. Формулювання офiцiйних документiв. Переклад цитат i назв в документах. Українськi вiддiєслiвнi iменники. Паралельнi засоби для замини дiєслова *avoir i dire*. Абсолютнi дiєприкметниковi речення та iх вживання. Вживання iнфiнiтива у функцiї пiдмета. Особливостi перекладу таких конструкцiй. Переклад з допомогою вiддiєслiвного iменника та з допомогою пiдрядного умовного речення. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
11. Вирази *être a même de, être en reste de* та особливостi перекладу на українську мову. Синхронний переклад на французьку мову. Еліптична форма виразу *il n'est pas question de...* Стилiстичнi особливостi дiловодства у французьких фахових текстах. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
12. Складнi прийменники, сполучники та сполучн. вирази з умовним та значенням поступки у французькiй мовi. Прикметники, утворенi вiд прiзвищ. Еліпсис з транспозицiєю. Обмежувальна конструкцiя *sauf que (à)* та особливостi вживання та перекладу у фахових текстах. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
13. Вираз *en fonction de*. Замiна дiєприкметникового звороту на початку речення. Прислiвник *quelque* та особливостi вживання у фахових текстах. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.
14. Безсполучниковi та сполучниковi з'єднання. Синтаксичнi синонiми у французьких текстах. Усний переклад на французьку мову. Еліпсис з транспозицiєю. Обмежувальна конструкцiя *sauf que (à)* та особливостi вживання та перекладу у фахових текстах. Аналiз перекладiв вправ i текстiв.

VIII семестр

1. Практикум двосторонньогописьмового перекладу текстiв зi спецiальностi.
2. Усний (послiдовний) переклад текстiв зi спецiальностi.

Рекомендована лiтература

Основна

1. Бик І. С. Основи перекладу для студентів факультетів міжнародних відносин : навч. Посібник / І. С. Бик. – Львів : Львівського національного університету імені Івана Франка, 2014.
2. Гак В. Г. Теория и практика перевода. Французский язык / В. Г. Гак, Б. Б. Григорьев. – М. : Интердиалект+, 2003. – 454 с.
3. Карпусь І. А. Французька ділова мова / І. А. Карпусь. – Київ, 1999. – 185 с.
4. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка / А. Г. Назарян. – М., Просвещение, 1980. – 310с.
5. Рабош Г. М. Теорія і практика перекладу (французька мова) для факультетів міжнародних відносин. Посібник / Г. М. Рабош. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 247 с.
6. Сучасна українська мова. За редакцією О. Д. Пономаренка. – Київ : Либідь, 2001.
7. Шишковская О. В., Первова Л. Н., Яковлева Н. В., Францева И. С. Французский язык для экономистов (продвинутый курс) / О. В. Шишковская, Л. Н. Первова, Н. В. Яковлева, И. С. Францева. – Москва : НВИ-Тезариус, 2003. – 277 с.
8. Berthier P. V. Le français écorché / P. V. Berthier, J. P. Colignon. – Paris. : Librairie classique E. Belin, 1987. – 363 с.

Додаткова

1. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения переводу на слух / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Изд-во ИМО, 1959
2. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980
3. Миньяр-Белоручев Р. К. Последовательный перевод. Теория и методы обучения / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1969
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Пособие по устному переводу (Записи в последовательном переводе) / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Высшая школа, 1969
5. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик / Г. Э. Мирам. – Киев : Ника-Центр Эльга, 2000
6. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу / К. М. Сухенко. – К. : Вид-во Київського університету, 1972

Інформаційні ресурси

Актуальна преса, журнали, інтернет, телебачення.